

Flatanger kommune
-aktivt og åpent

Handlingsplan

For et trygt og godt barnehagemiljø

Innhold

Innhold	s 2
Innledning, Lov om barnehager	s 3
Lov om barnehager forts., Rammeplanen, Formål	s 4
Mobbing, Barns atferd, Vær oppmerksom hvis...	s 5
Eksempler på krenkelser, Barnehagens arbeid mot...	s 6
Forebygging	s 7
Forebygging forts.	s 8
Avdekking og håndtering	s 9
Når en ansatt krenker, Oppfølging, Litteratur	s 10
<u>Vedlegg:</u>	
1 Årshjul for arbeid med psykososialt barnehagemiljø	s 11
2 Sjekkliste for barnehagens psykososiale miljø	s 12
3 Ansattes relasjoner til barna; refleksjonsspørsmål	s 13
4 Relasjonskartlegging ansatte-barn	s 14
5 Observasjonslogg	s 15
6 Notat vedrørende krenkende atferd i barnehagen	s 16
7 Tiltak når krenkende atferd avdekkes	s 17-18
8 Tiltak når ansatte krenker barn	s 19
9 Mal Møtereferat	s 20
10 Tiltaksplan ved krenkende atferd	s 21

Innledning

Alle ansatte i barnehagene i Flatanger kommune skal aktivt bidra til et godt psykososialt barnehagemiljø. Vi skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi, bidra til at alle barn som går i barnehage får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek. Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og skal bidra til å legge grunnlaget for et godt liv. Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende syn.

Lov om barnehager

Kapittel VIII i ny Lov om barnehager som trådte i kraft. 01.01. 2021 omhandler psykososialt barnehagemiljø:

§ 41. Nulltoleranse og forebyggende arbeid

«Barnehagen skal ikke godta krenkelses som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelses.

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.»

§ 42. Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)

«Alle som arbeider i barnehagen, skal følge med på hvordan barna i barnehagen har det. Alle som arbeider i barnehagen, skal melde fra til barnehagens styrer dersom de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Styreren skal melde fra til barnehageeieren i alvorlige tilfeller.

Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.

Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan ved behov for tiltak i en sak; innhold:

- 1 Hvilke **problemer** tiltakene skal løse
- 2 Hvilke **tiltak** barnehagen har planlagt
- 3 Når tiltakene skal **gjennomføres**
- 4 **Hvem** som skal gjennomføre tiltakene
- 5 Når tiltakene skal **evalueres**

§ 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker et barn.

“Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte. Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.”

Rammeplanen sier:

“Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.” (Rammeplan for barnehagen, 2017)

Formålet med handlingsplanen

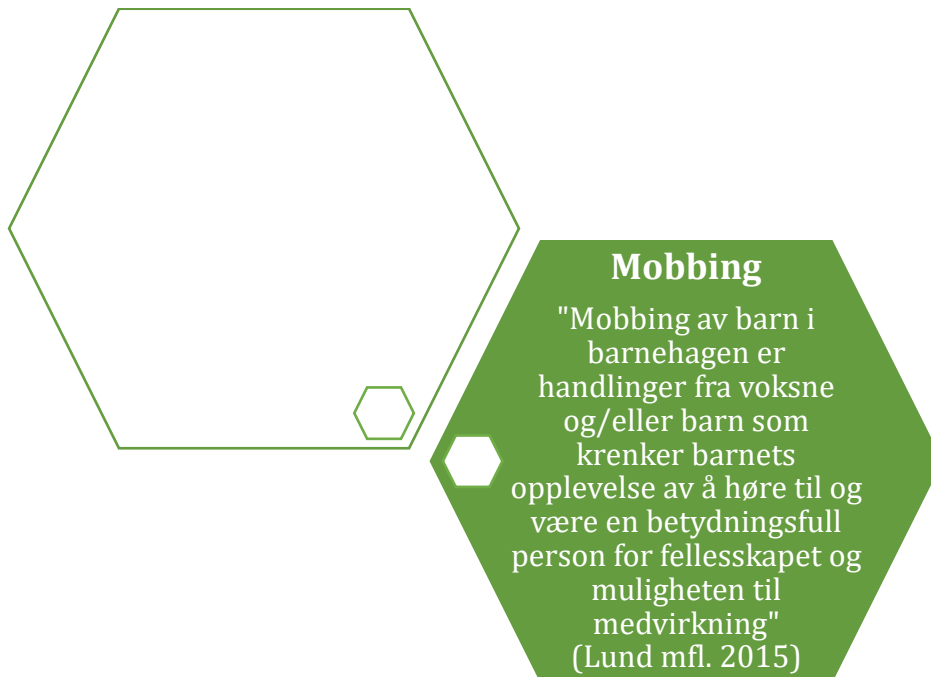
Handlingsplanen skal sikre at alle barnehager i Flatanger kommune arbeider systematisk med å forebygge, avdekke og håndtere krenkende atferd, jf. Intensjonene i §§ 41, 42 og 43 i Lov om barnehager. Alle ansatte i barnehagen skal ha tilstrekkelig kompetanse innenfor temaet og det skal kontinuerlig arbeides på enhetene for at alle barn skal ha det trygt og godt i barnehagen.

Barn i barnehagene i Flatanger skal ikke bli utsatt for krenkelser som for eksempel mobbing, utestenging, trakassering, diskriminering og vold. Planen skal bidra til at krenkelser avdekkes og sikre at barnehagen har rutiner for håndtering av dette.

Barnehagen plikter å sette inn tiltak som varer inntil barnet har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø.

Planens vedlegg inneholder rutinebeskrivelser og dokumenter for videre arbeid og tiltak. Styrer er ansvarlig for en forsvarlig håndtering og oppfølging av meldingene.

Barns atferd.

Små barn kan dytte, bite og slå. Dette er en del av utviklingen til barn, og er ikke nødvendigvis krenking.

Barn som viser uheldig sosial atferd, kan ha behov for å lære hvordan de skal omgås andre. Krenkelser har ofte ikke som mål å skade andre, men handler om et sterkt ønske om å føle samhold med noen. Dermed kan andre kanskje bli stengt ute.

Vær oppmerksom hvis et barn:

- Gjentatte ganger blir gjort narr av og ydmyket
- Domineres av andre og dette er et mønster
- Blir utestengt fra gruppelek
- Ofte er den siste som blir valgt til gruppelek
- Vegrer seg for å komme til barnehagen
- Stadig holder seg til en voksen eller virker skremt og usikker

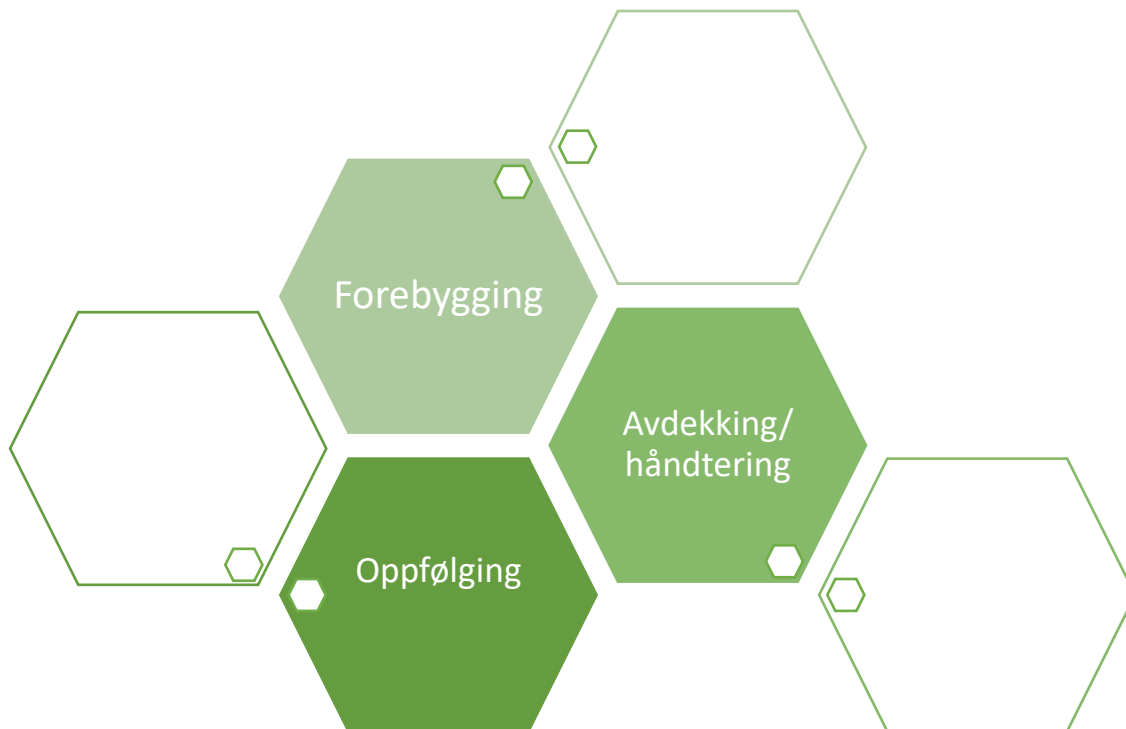
Eksempler på krenkende atferd:

- Negativ språkbruk; man håner, truer eller sier stygge ting som den andre ikke liker å høre. (f.eks. om utseende, klær, tro eller dialekt)
- Man blir presset eller truet til å gjøre ting for andre mot egen vilje.

- Fysiske overgrep. Man slår, sparker, pirker på, lugger, klyper o.l., eller holder noen fast mot sin vilje.
- Psykiske overgrep; utestenging, ryktespredning, baksnakking o.l.

Barnehagens arbeid mot krenkende atferd

Forebygging

Barnehagen skal arbeide forebyggende mot krenkende atferd ved å arbeide med sosial kompetanse, vennskap og et godt psykososialt læringsmiljø. Personalet skal kunne se kjennetegn på ulike former for krenkelser og iverksette tiltak når det er nødvendig. Rutine for forebygging av mobbing/krenkelser skal være kjent for alle ansatte, og tiltaksplan iverksettes dersom det oppstår.

Barn er avhengig av voksne som er til stede og observante. Personalet må reflektere rundt temaet krenkelser jevnlig. Det er også viktig med refleksjon rundt de voksnes tilstedeværelse og organisering av barnehagen.

Felles forståelse

For å forebygge og håndtere krenkelser i barnehage er det viktig at alle ansatte i barnehagen har en felles forståelse av krenkende atferd og hvordan det kan oppdages.

Lek og vennskap

Lek og vennskap er viktig for barns trivsel og forebygger krenkelser i barnehagen. For å forstå ulike former for krenkelser i barnehagen, og iverksette tiltak i det forebyggende arbeidet, må personalet ha kunnskap om lek og vennskap.

Foreldresamarbeid

Vi ønsker et nært samarbeid med foreldre/foresatte. Foreldre må involveres i hvordan barnehagen jobber med barn og relasjoner, og tema som krenkende atferd og forebygging av dette må være tema på foreldremøter og foreldresamtaler. Hvis barnehagen får mistanke om at det forekommer krenkende atferd i barnehagen **skal** foreldre/foresatte involveres. Det er også viktig at foreldre/foresatte melder fra til barnehagen dersom de opplever krenkelser av barn. Bekymringer om at barn blir utsatt for krenkende atferd skal alltid tas på alvor. Barnehagen og hjemmet har et felles ansvar for å forebygge krenkelser.

Ansatte som gode rollemodeller

I barnehagene i Flatanger kommune har de voksne ansvar for å skape og delta i en trygg og god arene for lek og læring i barnehagen. Vi må ha voksne som er aktive og tett på. Voksne som ser hvert enkelt barn og tar seg tid til å lytte og gi omsorg.

Vi skal være gode rollemodeller som legger til rette for sosial kompetanse, erfare og lære gode relasjoner. God relasjonskompetanse og refleksjon rundt egen relasjon til barna er viktig. Vi skal være voksne som er anerkjennende, tydelige og bevist våre egne handlinger.

Personalet må være tydelig når det kommer til å sette grenser. Det å gripe inn og ta opp hendelser er et felles ansvar.

I barnehagene i Flatanger arbeider vi forebyggende mot krenkelser ved å:

- Ha fokus på lek og vennskap. Tilrettelegge for god lek ute og inne.
- Være voksne som er gode rollemodeller
- Bekrefte, synliggjøre og forsterke positivt samspill. Vi ønsker å skape gode relasjoner
- Knytte vennskap gjennom lekegrupper
- Bruke felles opplevelser som utgangspunkt for fellesskap og inkludering
- Være voksne som er tett på og observante, og ser hvert enkelt barn.
- Ha et godt samarbeid med foreldre/foresatte
- Jobbe med barns sosiale kompetanse og selvfølelse.
- Jobbe aktivt med handlingsplanen og temaet krenkelser på avdelingsmøter og personalmøter
- Sikre kontinuerlig arbeid med psykososialt barnehagemiljø ved aktiv bruk av **årshjulet** (s. 11).

Avdekking og håndtering

En **aktivitetsplikt** med **4 delplikter** skal sikre barna et trygt og godt barnehagemiljø. Det betyr at barnehagen har en klar forpliktelse til å reagere i alle tilfeller der enkeltbarn eller flere barn i en gruppe ikke har et trygt og godt miljø.

1. Plikt til å følge med

Det er viktig å ha gode rutiner for tilstedeværelse i barnegruppene, og systematisk observasjon av alle barn. Slik kan man avdekke om alle barn blir inkludert i lek.

2. Plikt til å melde fra

Personalet må varsle styrer hvis de får mistanke om eller kjennskap til at enkeltbarn eller en gruppe barn, ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp slike meldinger på en forsvarlig måte. Styrer har også plikt til å melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller.

3. Plikt til å undersøke

Gjennom undersøkelse kan barnehagen avdekke om enkeltbarn eller grupper ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Undersøkelser kan f.eks. være samtaler med barna det gjelder, andre barn, foresatte eller gjennomføre ulike observasjoner. Det er viktig å undersøke grundig og belyse saken fra flere sider.

4. Plikt til å sette inn tiltak.

Barnehagen må sette inn egnede tiltak for å stoppe krenkelser og sikre at barnet/barna igjen får et trygt og godt barnehagemiljø. Den skriftlige planen med tiltak og ansvar skal benyttes.

Barnehagen må velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som egner seg best. Barnets beste skal alltid være et grunnleggende hensyn når barnehagen skal ta beslutninger som berører barn.

Barnehagen skal systematisk arbeide med barnegruppene for å oppnå en god gruppedynamikk, et inkluderende fellesskap, og for at det enkelte barn kan oppleve trygghet og tilhørighet i barnegruppa (Stette, 2021).

Når en ansatt krenker et barn

Voksne kan krenke barn gjennom handlinger, ord eller væremåte. Eksempler på krenkende atferd kan være latterliggjøring, bruk av straff, trusler, kjeft m.m.

Kunnskap og bevissthet rundt egen væremåte er viktig, likeså en åpen og god tilbakemeldingskultur. Avdelingsmøter og personalmøter kan være arenaer for refleksjonsarbeid om dette viktige temaet.

Styrer skal få beskjed om barn som kan ha vært utsatt for krenkelser av en ansatt i barnehagen. Det er styrers ansvar å følge opp, undersøke og slutføre meldinger om krenkelser som gjelder en ansatt i barnehagen. Styrer har personalansvaret for de ansatte og er ansvarlig for å følge opp alle klager (Stette, 2021).

Oppfølging

Det er viktig at handlingsplanen implementeres i den enkelte barnehage. Det må settes inn tiltak, og lages en plan for å følge opp krenkende adferd.

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta alle barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling (Lov om barnehage § 1 Formål). Det er viktig at foreldre/foresatte får god informasjon om barnehagens arbeid med det psykososiale barnehagemiljøet.

Oppfølging skal skje i samarbeid med barn og foreldre, og eventuelt andre hjelpetjenester som PP-tjeneste og Helsetjeneste.

Litteratur:

- Helgeland, A & I, Lund (2015). *Hele barnet, hele løpet*.
- Kunnskapsdepartementet (2017) *Rammeplanen for barnehagen*.
- Lov om barnehager
- Stette, Ø (2021) *Ny mobbelov for barnehager*.
- Udir.no

Vedlegg 1: Årshjul – arbeid med psykososialt barnehagemiljø

Tiltak	Ansvar	Når
Barnehagen gjennomgår handlingsplanen. Drøfte hvordan den skal implementeres og bli en del av det daglige arbeidet	Styrer/ped.ledere	Ved barnehagestart i august på personalmøte eller planleggingsdag
Opplæring og informasjon til alle nyansatte om handlingsplanen	Styrer/ped.ledere	Ved ansettelse
Barn og foreldre informeres om handlingsplanen	Styrer	Årlig (SU og foreldremøte)
Barnehagen vurderer det psykososiale læringsmiljøet (sjekkliste, vedlegg 2)	Styrer/alle	Planleggingsdag/ personal møte Oktober/november
Personalet vurderer relasjonen til barna - sjekkliste vedlegg 3 -"farge-kartlegging"	Styrer/alle	Planleggingsdag/ personal møte Oktober/november +mars/april
Evaluering av barnehagens systematiske arbeid for et godt psykososialt miljø	Styrer/alle	Hvert kvartal
Barnehagen har gode rutiner for oppfølging av barns trivsel og utvikling. Alle har en plikt til å gripe inn.	Styrer/alle	Kontinuerlig
Barnesamtaler; "Bussen" og intervju-mal for Orkanklubben		Før foreldresamtaler høst og vår

Vedlegg 2: Sjekkliste Barnehagens psykososiale læringsmiljø

Spørsmål	Beskriv
Er barnehagemiljøet preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse og varme? Forekommer det erting og kritiske kommentarer til og om hverandre?	
Er barnehagens miljø i hovedsak inkluderende, eller preges det ofte av at barn ekskluderes?	
Er samspillet barna imellom preget av sosiale hierarkier, eller av likeverdighet om hvem som bestemmer og hvem som får være med i lek og gruppeaktiviteter?	
Har barnehagen en trygg og god tone preget av humor, spontanitet og glede over hverandres mestring, eller er miljøet preget av prestasjonskrav og konkurrerende holdninger mellom barna?	
Hvordan preges hverdagen til barna av lekende læring, samspill og mestring?	
Har vår barnehage et stimulerende leke- og læringsmiljø med tilstedeværende ansatte som støtter og videreutvikler barnas lek ved behov?	
Har alle barna lekekompetanse?	
Har alle barna en venn?	
Har barna erfaring i å mestre uenighet og konflikter seg imellom?	
Trives barna generelt i vår barnehage?	

Vedlegg 3: Ansattes relasjoner til barna; refleksjonsspørsmål

Spørsmål	Beskriv
Hvordan er jeg anerkjennende og støttende i forhold til barnas initiativ?	
Hvordan oppnår jeg et godt samspill med barna, preget av dialog med åpne spørsmål? Hvordan unngår jeg at samspillet blir preget av kontroll og beskjeder?	
Hvordan sikrer jeg at jeg ser alle barn, og at ingen blir oversett?	
Hvordan sikrer jeg at alle barn får positiv oppmerksomhet, og ingen får mest negativ oppmerksomhet?	
Hvordan unngår jeg at bestemte barns forklaringer i konflikter er lettere å tro på enn andres?	
Hvordan er min evne til å gripe inn og veilede ved konflikter/utestenging? Hender det at jeg bare overser det? Evt. hvorfor?	
Hender det at jeg unngår kontakt med enkelte barn? Hvordan kan jeg arbeide med dette?	
Hvordan kan jeg arbeide for å få større tålmodighet med barn som utfordrer meg?	
Hvordan er jeg bevisst forskjellen på humor og ironi?	
Hvordan er jeg en god rollemodell for barna?	

Relasjonskartlegging ansatte-barn

Navn				

GRØNN: barnet du har et profesjonelt godt forhold til

BLÅ: barnet du sjelden tar kontakt med, og som sjelden tar kontakt med deg

RØD: barnet du har et spesielt nært forhold til

SVART: barnet du sliter for å få en god relasjon med, som kanskje trigger deg mer enn andre barn

Skjemaet kan gjerne fylles ut anonymt for å få mest mulig ærlige svar. Overfør så til et samleskjema, som kan brukes til videre refleksjon i personalgruppa:

- Hva kan det gjøre med barn at flere av de ansatte har “svarte følelser” for dem eller har mangelfull kontakt med dem?
- Hvorfor tenker vi ansatte har “svarte holdninger” eller “blå avstand” til barnet?
- Hvordan kan ansattes “svarte holdninger” eller “blå avstand” påvirke de andre barnas holdninger til det aktuelle barnet?
- Hvilke konkrete tiltak kan vi bruke for å endre ansattes negative holdninger eller øke kontaktfrekvensen til et barn?
- Kan ansattes “røde holdninger” få negative konsekvenser for det aktuelle barnet?

Lag en oversikt over aktuelle tiltak med tidsplan og ansvarsfordeling.

Husk: Det er vi ansatte som har ansvaret for å skape gode relasjoner!

Kan kartleggingen evt. også brukes de ansatte imellom?

Vedlegg 4: Observasjonslogg

Kan brukes som et verktøy for oppfølging

Når	Hva er sett/hørt	Hvem gjelder det	Signatur

Vedlegg 5: Notat vedrørende krenkende atferd i barnehagen

Krenkende atferd i barnehagen

Barnehagens navn:

Dato:

Barnets navn:

Fødselsdato:

Avdeling:

Bekymring meldes til:

Bekymring meldes av:

Hva dreier bekymringen seg om:

Hvordan ble bekymringen oppdaget:

Annen viktig informasjon:

Hvilke strakstiltak ble gjort:

Vedlegg 6: Tiltak når krenkende atferd avdekkes

- Det skal gripes inn og tiltak skal igangsettes umiddelbart når krenkelser avdekkes. Denne aktivitetsplikten gjelder for alle ansatte i barnehagen.
- Skriv referat fra alle møter.

Tiltak	Ansvar	Gjennomføring, dato og signatur	Forslag til dokumentasjon
Personalet Den som observerer krenkende atferd griper inn og stopper atferden.	Alle		
Den som observerer krenkende atferd melder fra til ped.leder eller styrer	Alle		
Skrive ned situasjonen så konkret som mulig	Ped.leder/styrer		Notat vedrørende krenkende atferd/mobbing i barnehagen
Styrer vurderer alvorlighetsgraden og informerer i alvorlige tilfeller eier	Styrer		Referat
De ansatte på avd. (evt. hele barnehagen) informeres.	Ped.leder. Styrer overordnet ansvarlig		
Undersøke og observere	Ped.leder		Observasjonslogg
Utarbeide en tiltaksplan ut ifra undersøkelse og observasjoner. Tiltaksplaner lages både for den som krenkes og den som krenker	Ped.leder/styrer		Tiltaksplan
Barna Samtaler med barnet som opplever mobbing/krenkelse, for å skaffe informasjon og gi støtte.	Ped.leder		Logg

Samtaler med barnet/barna som krenker. Hensikten er å gi beskjed om uakseptabel atferd og stoppe denne. Gjøre avtaler om oppfølging	Ped.leder		Logg
<u>Foreldre/foresatte</u>	Ped.leder		Referat
Samtaler med foreldre/foresatte til alle barna som er involvert	Styrer overordnet ansvarlig		
Foreldre/foresatte til den som blir krenket inkalles til et møte der de bli informert om tiltaksplanen (Situasjonsavhengig)			
<u>Evaluering</u>	Ped.leder.		Referat
På avdelingsmøte etter 1-2 uker	Styrer overordnet ansvarlig		
Oppfølgingssamtaler med barna etter 1-2 uker			
Oppfølgingssamtale med foreldre/foresatte etter 2 uker			
Eventuelt sette inn videre tiltak.			
Evt. vurdere behov for råd og hjelp fra andre instanser.			

Vedlegg 7: Tiltak når ansatte krenker barn

- Det skal gripes inn og tiltak skal igangsettes umiddelbart hvis krenkelser avdekkes. Aktivitetsplikten gjelder for alle ansatte i barnehagen.
- Skriv referat fra alle møter.

Tiltak	Ansvar	Gjennomføring Dato/sign.	Forslag til dokumentasjon
Den som observerer mobbing eller krenkende atferd griper inn og stopper atferden	Alle		
Ved mistanke eller kjennskap om at en ansatt krenker et barn, skal den ansatte straks melde ifra til styrer	Alle		Notat vedrørende krenkende atferd/ mobbing i barnehagen
Styrer skal melde ifra til barnehageeier	Styrer		
Ved mistanke eller kjennskap til at styrer i barnehagen krenker barn, skal det meldes direkte til eier	Alle		Notat vedrørende krenkende atferd/ mobbing i barnehagen
Samtaler med den ansatte for å skaffe informasjon og undersøke hendelsen	Styrer		Logg
Samtaler med barnet/barna for å skaffe informasjon og gi støtte.	Styrer/ped.leder		Logg
Samtaler med foreldrene til barnet	Styrer/ped.leder		Referat
Utarbeide tiltaksplan (vises til den ansatte) Vurdere om den skal vises til foreldre	Eier/ Styrer/ped.leder		Tiltaksplan
Evalueringsplan etter 2 uker	Styrer/ped.leder		

Vedlegg 8: Referat fra møte vedr. krenkelser i barnehagen

Dato:

Tilstede på møte:

Dato for oppfølgingsmøte:

Skjemaet skal oppbevares i barnets mappe (evt. kopi til foreldre)

Saksbeskrivelse	Tiltak	Ansvar

Dato/Underskrift	Dato/Underskrift foreldre/foresatte

Vedlegg 9: Tiltaksplan ved krenkende atferd utført mot/av barn eller utført av ansatt/styrer

Sammenheng Hva har skjedd?	Mål Hva ønsker man å oppnå?	Tegn Beskriv tegn på at mål er nådd/praksis endres?	Tiltak Hvilke tiltak skal utføres. Ansvar	Evaluering Når skal planen evalueres?

Dato/Underskrift

Dato/Underskrift andre